

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ**

СИВОЛАПЕНКО Тетяна Леонідівна

УДК 351.76:352.07

**МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНІЙ ДЕРЖАВІ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор **ЛАТИНІН Микола Анатолійович**, Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, завідувач кафедри економічної політики та менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор **СЕМЕНЧЕНКО Андрій Іванович**, Інститут вищих керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України, директор, м. Київ;

доктор наук з державного управління, професор **СТЕПАНОВ Віктор Юрійович**, Харківська державна академія культури, декан факультету управління та бізнесу, м. Харків.

Захист відбудеться *24 квітня 2019 р. о 10.00 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за адресою: 61001, м. Харків, просп. Московський, 75 (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за адресою: 61001, м. Харків, просп. Московський, 75.

Автореферат розіслано 22 березня 2019 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А. О. Кузнецов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан розвитку системи державного управління України характеризується активним використанням новітніх методик і технологій стратегічного управління. Проблематика розроблення і запровадження стратегічного підходу в систему державного управління зумовлена сучасним станом динамічного розвитку глобалізованого світу, що вимагає від органів влади ефективної та мобільної діяльності, яка мала б стратегічну спрямованість і гарантувала сталість суспільного розвитку. Враховуючи, що Україною обраний курс в напрямі євроінтеграції, на національному рівні прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», яка визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори сталого розвитку держави. Це ще раз переконливо доводить, що стратегічне управління є важливим чинником сталого розвитку держави та її територій. Тому ефективне державне управління в умовах динамічного розвитку сьогодення немислиме без принципово нового, демократичного і «прозорого» для громадськості механізму планування діяльності органів державної влади на всіх рівнях. Сучасні концепції побудови і реалізації публічної влади, що знайшли своє поширення в найрозвиненіших країнах світу, побудовано за принципом клієнтоорієнтованого підходу в наданні адміністративних, соціальних, культурно-освітніх та інших послуг. Сьогодні ефективна держава являє собою мережу ефективних сервісів, які формують позицію громадянина не тільки як клієнта, а й контролера публічних справ і публічних фінансів. Незважаючи на те, що останнім часом в Україні почали активно розвиватись державні сервіси (технологія єдиного вікна в наданні адміністративних послуг, система «Прозоро», електронний суд, вільний доступ через мережу Інтернет до державних реєстрів, кабінет електронних сервісів та ін.), залишається невирішеним питання щодо наукового обґрунтування подальших напрямів удосконалення механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Дослідженню проблематики стратегічного управління та оцінювання його ефективності присвятили свої праці такі зарубіжні вчені, як І. Ансофф, Д. А. Аакер, Дж. К. Джонс, Г. Гарон, Л. Грейнер, Г. Гольдштейн, О. Гуджоян, М. Кайдзен, Л. Люїс, Дж. Моррісей, В. Радін, Г. Райгер, А. Рове, Г. Сміт, В. Дж. Стівенсон, А. А. Томпсон, Джон Хобс, Д. Хасби, Д. Шендель та ін.

Окремі аспекти механізмів стратегічного управління розглядалися такими українськими вченими, як Е. Афонін, О. Віханський,

С. Демиденко, В. Герасимчук, В. Василенко, Н. Нижник, М. Латинін, І. Розпутенко, В. Тертичка та ін.

Важливо відзначити, що теоретичні аспекти у формуванні сервісно орієнтованої держави досліджено у працях таких вчених, як Г. Атаманчук, Н. Васильєва, Н. Грицяк, О. Євтушенко, О. Заброцька, О. Карпенко, П. Клімушин, Я. Коженко, І. Кобзев, О. Орлов, В. Матвійчук, Ю. Машкаров, В. Місюра, С. Позняков, А. Семенченко, А. Серенок, А. Соколов, В. Степанов, Є. Школьніий та ін.

Відаючи належне дослідженням, проведеним вітчизняними та зарубіжними вченими, варто зазначити, що на сьогодні все ще недостатньо досліджено в науці державного управління проблематику механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Отже, комплексне дослідження механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі вимагає поглибленого розуміння їхніх сутності, динаміки, специфічних ознак та шляхів визначення перспективного розвитку держави. Методологічне забезпечення зазначеної проблематики сприятиме подальшому розробленню теорії державного управління, більш ефективному та поглибленому уявленню про механізми стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України «Механізми взаємодії держави та бізнесу в умовах глобального інноваційного розвитку» (ДР № 0112U001162), де внесок автора полягає в обґрунтуванні механізмів стратегічного і державного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Для досягнення зазначеної мети в дослідженні поставлено такі завдання:

- з'ясувати зміст базових понять дослідження «механізми сервісно-орієнтованої держави» та «механізми стратегічного управління»;
- проаналізувати стан нормативно-правового забезпечення функціонування механізмів сервісно-орієнтованої держави;
- узагальнити зарубіжний досвід функціонування сервісно-орієнтованої держави з метою розроблення пропозицій щодо можливості його адаптації до умов України;

- визначити шляхи підвищення дієвості функціонування сервісно-орієнтованої держави;
- запропонувати напрями вдосконалення механізмів організації стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Об'єкт дослідження – стратегічне управління в сервісно-орієнтованій державі.

Предмет дослідження – механізми стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Методи дослідження. Методологічною й теоретичною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення теорії державного управління, теорії сталого розвитку, а також надбання вітчизняних і зарубіжних вчених із питань стратегічного управління та розвитку сервісно-орієнтованої держави.

У дисертаційному дослідженні використано методи: монографічний (під час вивчення літературних джерел); порівняльного аналізу (для дослідження методологічних підходів, концепцій, розробок і пропозицій провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячених стратегічному управлінню та розвитку сервісно-орієнтованої держави); логіко-семантичний (для поглиблення понятійного апарату при визначенні основних складників механізмів сервісно-орієнтованої держави); аналізу та синтезу (для вивчення та аналізу стратегічного управління та розвитку сервісно-орієнтованої держави); формалізації (у дослідженні системи стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі); абстрактно-логічний (під час теоретичного узагальнення та формування висновків) та ін.

Інформаційною базою дослідження стали Конституція України, відповідні закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, програмні документи державних органів України, матеріали міністерств, монографії та статті вітчизняних і зарубіжних авторів та особисті напрацювання автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні конкретного наукового завдання, що полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі, запропонованих відповідних наукових положеннях, підходах і розроблених рекомендаціях щодо їхнього практичного упровадження в Україні. Одержані результати дисертаційного дослідження, що відрізняються науковою новизною, виносяться на захист, а саме:

у перше:

- запропоновано та обґрунтовано стратегічний підхід до управління в сервісно-орієнтованій державі, за допомогою якого

здійснюється довгострокове керування процесами запровадження цифрових технологій в Україні, який включає нормативно-правове, організаційне, фінансово-економічне, інформаційне та політичне забезпечення з метою розроблення стратегічних цілей, враховуючи всі релевантні зовнішні та внутрішні умови реалізації стратегічних планів, що постійно розвиваються та змінюються.

удосконалено:

- пропозиції щодо нормативно-правового забезпечення функціонування механізмів сервісно-орієнтованої держави, зокрема при розробленні Постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» у частині здійснення обміну електронними даними між суб'єктами владних повноважень і державними електронними інформаційними ресурсами під час надання адміністративних послуг;

- теоретичні підходи до організації функціонування сервісно-орієнтованої держави: визначення принципів і напрямів реформування органів влади для здійснення ефективної сервісної діяльності з його подальшою практичною реалізацією; забезпечення децентралізації надання державноуправлінських послуг з поступовим делегуванням їх соціально відповідальним суб'єктам недержавного сектора; упровадження простих, зрозумілих та транспарентних процедур з надання управлінських послуг; забезпечення якості процедур і результатів надання державноуправлінських послуг; запровадження сучасних інноваційних форм і засобів e-Governance через електронне надання управлінських послуг із застосуванням portal-, cloud- та smart-технологій з метою досягнення максимально зручного одержання послуг користувачем та заощадження бюджетних коштів за рахунок спрощення процедур їхнього надання та ін.

набули подальшого розвитку:

- обґрунтування подальших шляхів підвищення дієвості функціонування сервісно-орієнтованої держави в Україні, задля цього пропонується: нормативно-правове забезпечення чіткої та прозорої процедури розроблення документів стратегічного напрямку; залучення громадськості до процесів стратегічного управління та складання стратегічних планів; упровадження механізмів моніторингу реалізації стратегічних документів; перегляд повноважень і функцій органів публічного управління щодо розроблення, прийняття та імплементації документів стратегічного управління і планування та ін.;

- теоретичні обґрунтування понятійно-категорійного апарату галузі науки державного управління шляхом уточнення змісту двох понять:

механізми стратегічного управління – структурована система методів, важелів та інструментів, за допомогою яких здійснюється формування, реалізація і моніторинг стратегічних документів та які базуються на визначених принципах та функціях стратегічного управління, спрямовані на досягнення стратегічних цілей за допомогою застосування прямого та опосередкованого впливів; *механізми сервісно орієнтованої держави* – інтегрована сукупність організаційних, адміністративних, правових, економічних, інформаційних, комунікаційних та інших сервісів, в основу яких покладено функціональну та адресну спрямованість у наданні публічних послуг, структурно представлені суб'єктами управління (органи державної влади), об'єктами (система надання послуг населенню) та громадянами, які виступають як замовники відповідних послуг, такий механізм реалізується через широке використання ІТ-технологій і сучасних каналів комунікації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені дисертантом теоретичні положення в сукупності становлять методичну основу конкретних пропозицій для упровадження в державноуправлінську практику. Науково обґрунтовані рекомендації з удосконалення механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі дають змогу широко використовувати їхні результати органами державної влади під час реалізації державної стратегічної політики на сучасному етапі розвитку України.

Окремі положення дисертаційної роботи були використані:

- Державним агентством з питань електронного урядування під час підготовки проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку системи надання електронних послуг в Україні» (довідка від 19 серпня 2016 р. № 1/06-1-1163) в частині запровадження основних принципів реалізації надання адміністративних послуг а електронному вигляді, зокрема орієнтації на споживача, доступності, дебюрократизації та адміністративного спрощення, прозорості тощо;

- Державним агентством з питань електронного урядування під час підготовки проекту Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» (довідка від 5 вересня 2016 р. № 1/06-1-1220) в частині здійснення обміну електронними даними між суб'єктами владних повноважень із державними електронними інформаційними ресурсами під час надання адміністративних послуг;

- Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України під час підготовки проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій

із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2016–2018 рр. (довідка від 4 жовтня 2016 р. № 7/20-12176) у частині впровадження надання адміністративних послуг в електронній формі та забезпечення розвитку електронної демократії;

- Секретаріатом Кабінету Міністрів України під час опрацювання проектів розпоряджень Кабінету Міністрів України: «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2017–2018 роки» в частині врегулювання на законодавчому рівні інтеграції альтернативних електронному цифровому підпису засобів та схем електронної ідентифікації та впровадження надання пріоритетних послуг в електронній формі; «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та Плану заходів щодо її реалізації» в частині запровадження аналізу задоволеності громадян якістю електронних сервісів; «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» в частині модернізації публічних послуг та розвитку взаємодії влади, громадян і бізнесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій та стимулювання використання електронних послуг фізичними та юридичними особами (довідки від 19 вересня 2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою. Усі результати отримані безпосередньо здобувачем і відображені в опублікованих ним працях.

Апробація результатів дослідження. Ключові положення й результати дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях, зокрема: «Інформаційно-комунікаційні технології як один із пріоритетних напрямів науково-технологічного та інноваційного розвитку України» (м. Київ, 2016 р.); «Європейський досвід публічного адміністрування як інноваційний механізм» (м. Київ, 2016 р.); «Проблеми і перспективи реформування державної служби в умовах децентралізації» (м. Київ, 2016 р.); «Механізми надання електронних послуг органами державної влади» (м. Львів-Славське, 2016 р.); «Правові орієнтири регулювання інформаційного суспільства в Україні» (м. Київ, 2016 р.); «Аналіз термінології механізмів взаємодії громадян і держави сервісно-орієнтованої держави» (м. Київ, 2017 р.); «Інформаційна зброя в сучасних інформаційних протиборствах» (м. Київ, 2017 р.); «Проектний підхід в сервісно-орієнтованій державі» (м. Харків, 2018 р.); «Цифрові стратегії розвитку Естонії як досвід для України» (м. Чинадієво, 2018 р.); «Механізми формування та реалізації сервісної сутності державної політики» (м. Київ, 2018 р.); «Аналіз сучасного стану організаційно-правового механізму стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі» (м. Харків, 2018 р.); «Сучасний стан та

перспективи подальшого розвитку структурно функціонального аналізу стратегічного управління» (м. Харків, 2018 р.); «Наукові підходи до вдосконалення механізмів організації стратегічного управління» (м. Харків, 2018 р.); «Основні підходи до визначення поняття механізмів сервісно-орієнтованої держави» (м. Харків, 2018 р.); «Досягнення та перспективи цифровізації публічного управління в Естонії» (м. Харків, 2018 р.); «Науковий аспект системи стратегічного управління в Україні: реалії та перспективи» (м. Харків, 2018 р.); «Аналіз нормативно-правового забезпечення сервісно-орієнтованої держави» (м. Запоріжжя, 2018 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 17 наукових праць, у тому числі: 6 статей у фахових виданнях з державного управління, 1 закордонна публікація, 10 тез доповідей науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 245 сторінок, із них 213 сторінок основного тексту. Робота містить 21 рисунок, 14 таблиць, 6 додатків. Список використаних джерел налічує 232 найменування, які розміщено на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено стан її наукового розроблення, розкрито зв'язок з науково-дослідними роботами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про їхню апробацію.

У **першому розділі** – «*Теоретичні засади стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі*» – розкрито теоретичні засади стратегічного управління та визначено етапи розвитку сервісної діяльності органами державної влади; удосконалено понятійно-категорійний апарат галузі науки державного управління, зокрема розкрито особливості трактування поняття «механізми сервісно-орієнтованої держави» та «механізми стратегічного управління»; проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо функціонування механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Узагальнено теоретичні підходи до розкриття сутності і змісту концепту «сервісно-орієнтована держава», що дало підстави для вдосконалення понятійно-категорійного апарату галузі науки державного управління в частині введення в науковий обіг двох понять, а саме:

- *механізми сервісно-орієнтованої держави* – інтегрована сукупність організаційних, адміністративних, правових, економічних, інформаційних, комунікаційних та інших сервісів, в основу яких покладено функціональну та адресну спрямованість у наданні публічних послуг, структурно представлені суб'єктами управління (органи державної влади), об'єктами (система надання послуг населенню) та громадянами, які виступають замовниками відповідних послуг, такий механізм реалізується через широке використання ІТ-технологій і сучасних каналів комунікації;

- *механізми стратегічного управління* – структурована система методів, важелів та інструментів, за допомогою яких здійснюються формування, реалізація і моніторинг стратегічних документів та які базуються на визначених принципах та функціях стратегічного управління, спрямовані на досягнення стратегічних цілей за допомогою застосування прямого та опосередкованого впливів.

Здійснено теоретичний аналіз стратегічного управління в контексті сучасних дослідницьких підходів у зарубіжній та вітчизняній науці, що дозволив з'ясувати сутність стратегічного управління, конкретизувати основні його структурні елементи, вказавши на принципову методологічну відмінність стратегічного управління від державного управління в сервісно-орієнтованій державі (рис. 1).

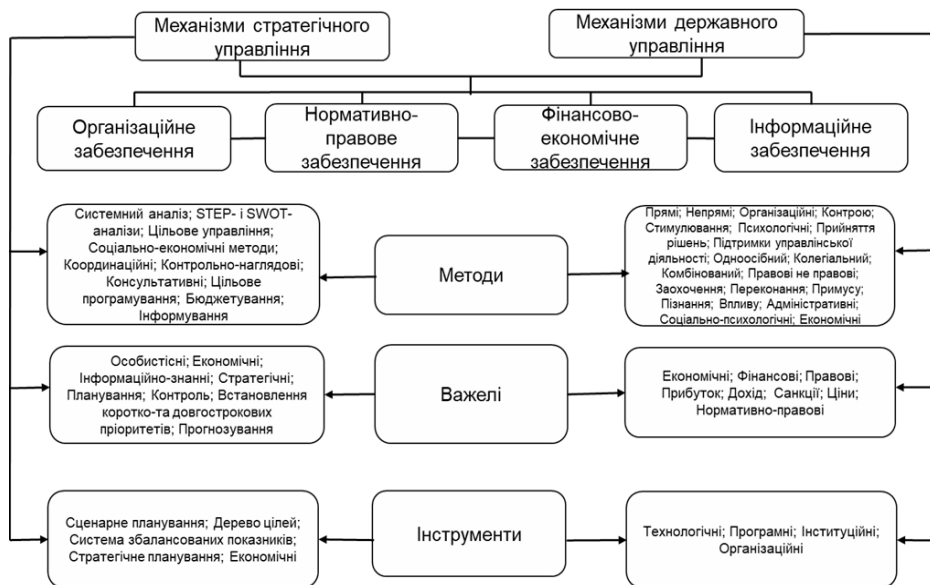

Рис. 1. Порівняння механізму стратегічного та державного управління в сервісно-орієнтованій державі

Виявлено, що методологічна цінність стратегічного управління зводиться до забезпечення оперативного ідентифікування передумов виникнення проблем.

Узагальнено зарубіжний досвід упровадження сервісно-орієнтованої держави, відповідно до чого здійснено порівняння ознак сервісної держави в розрізі окремих країн (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння ознак сервісної держави

Ознака Країна	Відкритість публічних послуг	Залучення громадян	Задоволення потреб громадян	Доступність публічних послуг
Україна	-	+	+	-
Бельгія	+	+	+	+
Великобританія	+	+	+	+
Франція	+	+	+	+
Португалія	+	+	+	+
США	+	-	+	+
Канада	+	+	+	+
Німеччина	+	-	+	+
Естонія	-	+	+	+
Польща	+	+	+	+
Латвія	+	-	-	+
Литва	+	-	-	+
Чехія	+	-	+	+
Угорщина	+	-	+	+

З табл. 1 бачимо, що не всім країнам притаманні всі ознаки сервісної держави. Наприклад, у США, Німеччині, Латвії, Литві, Чехії та Угорщині існує проблема із залученням клієнтів та задоволенням їхніх потреб. Натомість в Україні існують проблеми з відкритістю та доступністю публічних послуг. До основних ознак сервісної держави можна віднести: відкритість – громадяни повинні знати, як здійснюється державне управління, які чинники обмежують діяльність державних службовців, хто за що є відповідальним і як можна виправити ситуацію за випадку неправильних дій; залучення громадян – стосунки з громадянами як активними учасниками пропозицій та дій органів державної влади; задоволення потреб громадян – надання послуг відповідно до конкретних

запитів людей; доступність – громадяни повинні мати легкий доступ до органів влади в зручний час і до інформації в зручній формі.

Окрім зазначеного, останніми роками активізувалося розроблення і введення інституційно-правового забезпечення процесу надання публічних послуг, наприклад створюються новітні центри надання адміністративних послуг та упроваджується система «Єдиного вікна». Проте порівняно з іншими сервісними державами в Україні системі надання публічних послуг притаманна невизначеність на законодавчому та підзаконному рівнях, непрозорість, неврегульованість, закритість для громадян, що вимагає термінового реформування.

У другому розділі – *«Сучасний стан функціонування механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі»* – досліджено сучасний стан функціонування механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі; розкрито сутність структурно-функціонального аналізу стратегічного управління; здійснено моніторинг організаційно-правового механізму стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

Виявлено, що чинне законодавство, за наявності різноманіття та неструктурованості, потребує систематизації та впорядкування, суттєвих коригувань та узгоджень щодо формування стратегій, стратегічних планів як на національному рівні, так і на рівні територіальних громад. Формування дієвої державної політики в суспільстві практично неможливе без стратегічного управління. Актуальність стратегічного управління пояснюється його раціональністю та глобальною світовою інтеграцією.

Здійснено моніторинг організаційно-правового механізму стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі та з'ясовано, що організаційно-правовий механізм стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі об'єднує групу інструментів прямого впливу на суспільні відносини, до якого входять нормативні, контрольні, дозвільні та планувально-просторові інструменти. Основною перевагою застосування таких інструментів є безпосередній та цілеспрямований вплив на суб'єкта механізму відносин, його стан або діяльність.

З'ясовано, що вибір такого механізму полягає в точному урахуванні галузевих особливостей, змісту і складу вирішуваних соціально-економічних завдань, що дозволяє об'єктивно встановити зв'язки між результатами діяльності та характеристиками кожного окремого елемента середовищ суб'єкта. Така суб'єктивізація зумовлює орієнтацію на певний громадський рівень цілераціональних суб'єктів, а в ідеалі реалізації «сервісної» моделі держави – цінносно-раціональних. Ефективне стратегічне управління в сервісно-орієнтованій державі

передбачає застосування дієвих механізмів контролю, проведення яких покращує зворотний зв'язок між установленням стратегічних цілей та досягнутими результатами.

Розкрито, що стратегічне управління держави передбачає попереднє вивчення альтернативних напрямів розвитку територій, оцінювання їх і вибір найкращої стратегічної альтернативи. При цьому використовується спеціальний інструментарій, основу якого складають кількісні та якісні методи прогнозування й розроблення сценаріїв майбутнього розвитку. Основну мету стратегічного управління на рівні держави закладено в його суті, а саме в збереженні та примноженні економічного потенціалу країни: виробничого, природного, трудового, організаційного, наукового, інформаційного та ін. (рис. 2).

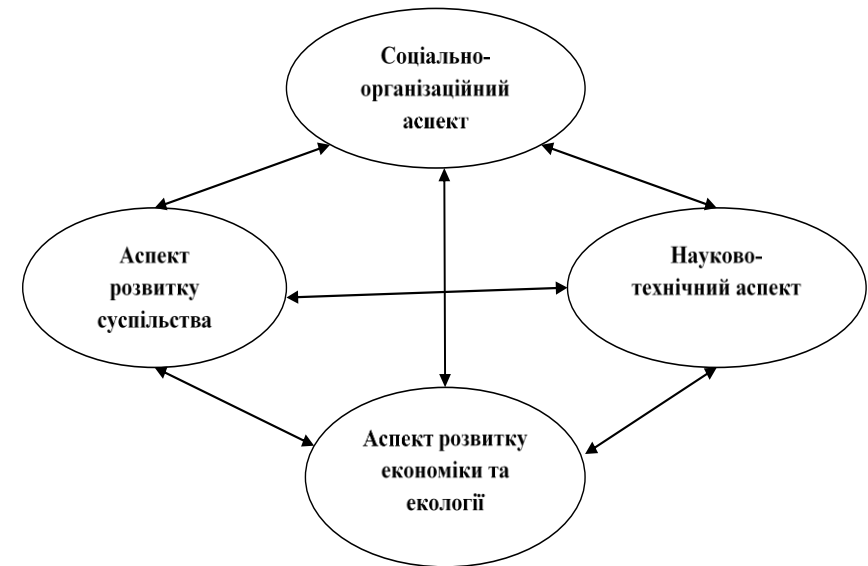

Рис. 2. Модель стратегічних альтернатив на державному рівні

Лише за умов взаємоузгодження розроблення й запровадження стратегічних планів на всіх ієрархічних рівнях можна забезпечити ефективність функціонування усєї системи стратегічного управління в контексті управління національним господарством.

Проаналізовано сучасний стан та подальші перспективи розвитку структурно-функціонального аналізу стратегічного управління. Ефективність функціонування, конкурентоспроможність на світовому ринку безпосередньо залежать від стратегічного управління, а структурно-функціональний аналіз є важливим складником управління, оскільки допомагає у прийнятті стратегічних рішень, які допомагають у постановці стратегічних цілей і вирішенні цілої низки завдань, є невід'ємною частиною планування та організації управління.

Встановлено, що в Україні, починаючи з 2010 р., розпочався черговий етап реформування, що набув своєрідного характеру «перезавантаження» всіх попередніх практик, розробок і новацій у діяльності органів публічної влади, окреслення «нової сторінки» реформ. Характерною особливістю цього етапу стало формування вертикальної структури державного управління задля закріплення вертикалі влади всередині країни шляхом утримання та декларування переходу до стимулювання економічних процесів на основі програмування розвитку, визначення завдань із переходу від традиційного державного управління до стратегічного, набуття управлінням нових стратегічних якостей.

З'ясовано, що структурно-функціональний аналіз дає можливість оцінити стан і поведінку процесу в майбутньому, що дозволить прийняти найраціональніші перспективні рішення для забезпечення сталої високоєфективної діяльності. Він повинен розвиватися і вдосконалюватися відповідно до розвитку і вдосконалення стратегічного управління.

Досліджено основні показники соціально-економічного розвитку Київської та Харківської областей протягом останніх п'яти років; за результатами дослідження з'ясовано, що до 2020 р. спостерігається зростання всіх показників соціально-економічного розвитку зазначених областей. За наслідками прогнозування основних показників соціально-економічного розвитку Київської та Харківської областей можна дійти висновку, що не всі показники до 2020 р. зростуть. Зокрема, негативна динаміка буде притаманна показникам чисельності населення, кількості малих підприємств у Харківській області.

У третьому розділі – *«Вдосконалення механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі»* – розкрито сутність концепції стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі; обґрунтовано шляхи підвищення дієвості сервісно-орієнтованої держави; запропоновано напрями вдосконалення механізмів організації стратегічного управління.

Розкрито, що сутність концепції стратегічного управління не лише дає теоретичне обґрунтування необхідності модернізації країни в

сучасних умовах, але також слугує джерелом практичних рекомендацій з розроблення нових та вдосконалення тих інструментів механізму державного управління, що вже існують. Специфікою концепції стратегічного управління є те, що вона передбачає регулювання спонтанних змін в економічній системі держави.

З'ясовано, що концепція стратегічного управління є одним із важелів подальшого розвитку управління з орієнтацією на результат. Для ефективного управління організацією та успішної реалізації державної політики в будь-якому секторі та на будь-якому рівні (місцевому, регіональному, національному, європейському, глобальному) необхідно застосовувати стратегічне управління.

Визначено напрями підвищення дієвості сервісно-орієнтованої держави. До основних напрямів можемо віднести: подолання цифрового розриву; розвиток цифрових компетенцій; упровадження концепції цифрових робочих місць; цифровізація реального сектора економіки; реалізація проектів цифрових трансформацій; передання опорних адміністративних послуг громадам задля наближення цих послуг до них територіально і надавати їх через створені інтегровані офіси; ухвалення закону про адміністративний збір та про загальну адміністративну процедуру; створення в державних установах відповідних структурних підрозділів, що займатимуться упровадженням електронного урядування як на державному, так і на місцевому рівні; подолання бюрократії у сфері надання адміністративних послуг; приведення у відповідність до європейських стандартів усіх ЦНАПів; забезпечення надання адміністративних послуг через «прозорі офіси».

Запропоновано напрями вдосконалення організації стратегічного управління, які може бути враховано у процесі розроблення відповідної нормативно-правової бази: розширення переліку документів, які готують в обов'язковому порядку, і документів, що можуть розроблятися час від часу; регламентація обов'язкових документів тривалого терміну дії; введення нових документів, що мають стати економічною основою для формування бюджетної політики (на середньо- і короткострокову перспективу); нормативно-правове забезпечення чіткої і прозорої процедури розроблення документів стратегічного напрямку; залучення громадськості до процесів стратегічного управління та складання стратегічних планів; упровадження механізмів моніторингу реалізації стратегічних документів; перегляд повноважень і функцій ОДВ щодо розроблення, прийняття та імплементації документів стратегічного управління та планування; повне державне сприяння створенню великих інноваційних корпорацій (державних чи зі значною часткою державної участі); забезпечення якомога сприятливіших умов з метою забезпечення

інвестування провідними зарубіжними корпораціями в започаткування своїх підрозділів у нашій державі, а також підписання відповідних договорів з вітчизняними підприємствами; всебічне стимулювання провідного українського підприємництва до здійснення інвестицій у високотехнологічне виробництво; сприяння розвитку малого бізнесу з метою пом'якшення перерозподілу та вивільнення трудових ресурсів держави під час структурної перебудови економіки; сприяння розвитку середнього бізнесу з метою реалізації інтрепренерських функцій під час реалізації інноваційних проектів з більшими корпораціями, а також задоволення внутрішніх потреб ринку; розвиток державно-приватного партнерства як провідного напрямку взаємодії з державою та бізнесом; посилення соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Розбудову моделі «сервісної» держави, яка повинна займатися наданням послуг, має бути пов'язано зі зміною основних орієнтирів у державі – розумінням того, що держава існує для людини, а не навпаки. Розбудові такої моделі сприяють сучасні технології та відкриті стандарти, що дозволяють забезпечити перетворення держави на сервісну організацію з наданням послуг населенню (громадянам) і бізнесу. При цьому важливим є момент надання саме якісних послуг, що підвищують довіру громадян до держави, сприяють розвитку їхніх відносин і підвищують імідж держави на міжнародній арені. Враховуючи наведене та в цілому переваги сервісно-орієнтованої держави, як сервісні держави визначаються: цільовою орієнтацією виконавчих структур державної влади на потреби різних соціальних груп населення, що значною мірою зумовлюється перенесенням стандартів і правил бізнесу до системи публічного управління; новими якостями управління, заснованими на гнучкому реагуванні відповідно до принципів інтерактивної комунікації та зворотного зв'язку за допомогою призначених для користувача запитів; дійсними можливостями реалізації соціальних функцій держави на основі якісного надання публічних послуг широкому колу споживачів; зниженням державних витрат управління, пов'язаних із децентралізацією бюрократичних структур і відкритістю процесів прийняття рішень; можливістю контролю процесів управління.

Таким чином, головними завданнями вітчизняної державної політики на найближчі роки у сфері розвитку сервісно-орієнтованої держави повинні бути: передання опорних адміністративних послуг громадам задля наближення цих послуг територіально і надання їх через створені інтегровані офіси; ухвалення закону про адміністративний збір та про загальну адміністративну процедуру; створення в державних установах відповідних структурних підрозділів, що сприятимуть розвитку сервісно-орієнтованої держави; подолання бюрократії у сфері надання

адміністративних послуг; приведення у відповідність до європейських стандартів всіх ЦНАПів; забезпечення надання адміністративних послуг через «прозорі офіси».

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального наукового завдання в галузі «Державне управління», що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробленні практичних рекомендацій з удосконалення механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі. Отримані у процесі дослідження результати дозволяють навести такі узагальнення, висновки та рекомендації:

1. Розкрито теоретичні засади стратегічного управління та визначено етапи розвитку сервісної діяльності органами державної влади. Зокрема, вдалося з'ясувати перші кроки держави в розробленні сервісно-орієнтованої державної політики, а саме: починаючи з 2014 р., держава поступово повертає свій курс на сервісно-орієнтовану державу, тобто на розроблення політики щодо надання сервісів громадянам та суспільству, та стає більш відкритою і прозорою.

2. Удосконалено понятійно-категорійний апарат сфери формування та реалізації сервісно-орієнтованої держави, зокрема розкрито особливості трактування понять: (а) сервісно-орієнтована держава – це узгоджена модель суспільних відносин, націлена на розвиток державної політики, спрямованої на задоволення потреб суспільства (громадян) через надання якісних послуг, та скоординована з довгостроковими цілями розвитку суспільства й держави; (б) механізм стратегічного управління – це структурована система суб'єктів державного управління, діяльність якої базується на визначених принципах стратегічного управління та спрямовується на досягнення чітко визначених цілей (забезпечення ефективності, оптимальності та раціональності адміністрування на кожному рівні влади) за допомогою застосування методів, важелів та інструментів впливу.

3. Досліджено сучасний стан функціонування механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі та виявлено, що чинне законодавство, за наявності різноманіття та неструктурованості, потребує систематизації та впорядкування, суттєвих коригувань та узгоджень щодо формування стратегій, стратегічних планів як на національному рівні, так і на рівні розвитку територіальних громад. Розроблення дієвої державної політики в суспільстві практично неможливе без стратегічного управління. Актуальність стратегічного

управління пояснюється його раціональністю та глобальною світовою інтеграцією.

Розкрито, що організаційно-правовий механізм стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі об'єднує групу інструментів прямого впливу на суспільні відносини, до якого входять нормативні, контрольні, дозвільні та планувально-просторові інструменти. Основною перевагою застосування таких інструментів є безпосередній та цілеспрямований вплив на суб'єкта механізму відносин, його стан або діяльність. Вибір такого механізму полягає в точному врахуванні галузевих особливостей, змісту і складу вирішуваних соціально-економічних завдань, що дозволяє об'єктивно встановити зв'язки між результатами діяльності та характеристиками кожного окремого елемента середовищ суб'єкта.

4. Здійснено аналіз сучасного стану та подальші перспективи розвитку структурно-функціонального аналізу стратегічного управління. Ефективність функціонування, конкурентоспроможність на світовому ринку безпосередньо залежать від стратегічного управління, а структурно-функціональний аналіз є важливим складником управління, оскільки допомагає у прийнятті стратегічних рішень, що, у свою чергу, допомагають у постановці стратегічних цілей і вирішенні цілої низки завдань, є невід'ємною частиною планування та організації управління. Структурно-функціональний аналіз дає можливість оцінити стан і поведінку процесу в майбутньому, що дозволить прийняти найраціональніші перспективні рішення для забезпечення стабільної високоефективної діяльності.

5. Визначено напрями підвищення дієвості сервісно-орієнтованої держави. До основних напрямів можемо віднести такі: подолання цифрового розриву; розвиток цифрових компетенцій; упровадження концепції цифрових робочих місць; цифровізація реального сектора економіки; реалізація проектів цифрових трансформацій; передання опорних адміністративних послуг громадам задля наближення цих послуг територіально і надання їх через створені інтегровані офіси; ухвалення закону про адміністративний збір та про загальну адміністративну процедуру; створення в державних установах відповідних структурних підрозділів, що займатимуться упровадженням електронного урядування як на державному, так і на місцевому рівні; подолання бюрократії у сфері надання адміністративних послуг; приведення у відповідність до європейських стандартів всіх ЦНАПів; забезпечення надання адміністративних послуг через «прозорі офіси».

6. Запропоновано шляхи вдосконалення механізмів організації стратегічного управління: повне державне сприяння створенню великих інноваційних корпорацій (державних чи зі значною часткою державної участі); забезпечення якомога сприятливіших умов із метою забезпечення інвестування провідними зарубіжними корпораціями в започаткування

своїх підрозділів у нашій державі, а також підписання відповідних договорів із вітчизняними підприємствами; всебічне стимулювання провідного українського підприємництва до здійснення інвестицій у високотехнологічне виробництво; сприяння розвитку малого бізнесу з метою пом'якшення перерозподілу і вивільнення трудових ресурсів держави під час структурної перебудови економіки; сприяння розвитку середнього бізнесу з метою реалізації інтрепренерських функцій під час реалізації інноваційних проектів з більшими корпораціями, а також задоволення внутрішніх потреб ринку; розвиток державно-приватного партнерства як провідного напрямку взаємодії з державою та бізнесом; посилення соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Сиволапенко Т. Л. Досягнення та перспективи цифровізації публічного управління в Естонії // Зовнішня політика та національна безпека. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. № 2 (61). С. 257–263.
2. Сиволапенко Т. Л. Аналіз сучасного стану організаційно-правового механізму стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. № 2 (54). С. 46–50.
3. Сиволапенко Т. Л. Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку структурно-функціонального аналізу стратегічного управління // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. № 4. С. 234–240.
4. Сиволапенко Т. Л. Наукові підходи до вдосконалення механізмів організації стратегічного управління // Державне будівництво : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. № 2. С. 64–72.
5. Сиволапенко Т. Л. Науковий аспект системи стратегічного управління в Україні: реалії та перспективи // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. № 3 (62). С. 96–101.
6. Сиволапенко Т. Л. Аналіз нормативно-правового забезпечення сервісно-орієнтованої держави // Держава та регіони : наук.-вироб. журн. Серія : Державне управління. Запоріжжя : Приват. класич. ун-т, 2018. № 2. С. 170–176.

Статті в закордонних виданнях:

7. Сиволапенко Т. Л. Основні підходи до визначення поняття механізмів сервісно-орієнтованої держави // World Science. Варшава (Польща) : RS Global, 2018. Вип. № 5(33). С. 17–20.

Матеріали наукових конференцій:

8. Сиволапенко Т. Л. Інформаційно-комунікаційні технології як один із пріоритетних напрямів науково-технологічного та інноваційного розвитку України // День інформаційного суспільства – 2016 : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 19 трав. 2016 р.) / упоряд. : О. Б. Кукарін, Н. О. Дмитренко, С. Г. Соловйов ; за заг. ред. д-ра держ.упр., проф. А. І. Семенченка. Київ : НАДУ, 2016. С. 227–230.

9. Сиволапенко Т. Л. Європейський досвід публічного адміністрування як інноваційний механізм // Публічне управління та адміністрування: розвиток і впровадження : матеріали наук.-практ. конф. молодичих вчених за міжнар. участю (м. Київ, 17 листоп. 2016 р.). Київ, 2016. С. 200–202.

10. Сиволапенко Т. Л. Проблеми і перспективи реформування державної служби в умовах децентралізації // Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, С. В. Загороднюка. Київ : НАДУ, 2016. С. 85–88.

11. Сиволапенко Т. Л. Механізми надання електронних послуг органами державної влади // Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ї Міжнар. наук. конф. (19–21 трав. 2016 р., Україна, Львів – Славське). Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2016. С. 178–179.

12. Сиволапенко Т. Л. Правові орієнтири регулювання інформаційного суспільства в Україні // Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 26 трав. 2017 р.), 2017. С. 90–91.

13. Сиволапенко Т. Л. Аналіз термінології механізмів взаємодії громадян і держави сервісно-орієнтованої держави // Формування публічної служби, чутливої до людей з особливими потребами: цифрові технології : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 10 листоп. 2017 р.). Київ : НАДУ, 2016. С. 85–88.

14. Сиволапенко Т. Л. Механізми формування та реалізації сервісної сутності державної політики // Теорія і практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених (Київ, 30 листоп. 2018 р.). Київ, 2018. С. 231–234.

15. Сиволапенко Т. Л. Інформаційна зброя в сучасних інформаційних протиборствах // Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави : зб. матеріалів VIII наук.-практ. конф. (Київ, 24 трав. 2017 р.). Київ, 2017. С. 207–210.

16. Сиволапенко Т. Л. Проектний підхід в сервісно-орієнтованій державі // Інновації в управлінні соціально-економічним розвитком :

матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., присвяченої 95-річчю Харк. нац. ун-ту міськ. господарства імені О. М. Бекетова (м. Харків, 5 берез. 2018 р.). Харків, 2018. С. 567–570.

17. Сиволапенко Т. Л. Цифрові стратегії розвитку Естонії як досвід для України // Інформація, комунікація, суспільство 2018 : матеріали 7-ї Міжнар. наук. конф. (м. Чинадієво, 17–19 трав. 2018 р.). Чинадієво, 2018. С. 183–184.

АНОТАЦІЯ

Сиволапенко Т. Л. Механізми стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Харків, 2019.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних положень та розробленню практично-прикладних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі.

У дисертації систематизовано теоретичні підходи до стратегічного управління; визначено етапи розвитку сервісної діяльності органами державної влади; розвинуто понятійно-категорійний апарат сфери формування та реалізації сервісно-орієнтованої держави, зокрема розкрито особливості трактування поняття «механізми сервісно-орієнтованої держави» та «механізм стратегічного управління».

Визначено шляхи підвищення дієвості сервісно-орієнтованої держави та напрями вдосконалення механізмів організації стратегічного управління.

Ключові слова: механізми стратегічного управління, стратегічне управління, сервісно-орієнтована держава, механізми сервісно-орієнтованої держави, механізми державного управління.

ANNOTATION

Sivolapenko T. L. Mechanisms of strategic management in a Service-oriented State. - Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Public Administration, specialty 25.00.02 - Mechanisms of Public Administration. - Kharkiv Regional Institute of Public Administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kharkiv, 2019.

The dissertation is devoted to the substantiation of theoretical positions and the development of practical and applied recommendations for improving the mechanisms of strategic management in a service-oriented state.

The dissertation systematized theoretical approaches to strategic management; the stages of development of service activity by state authorities are determined; the concept-categorical apparatus of the sphere of formation and implementation of a service-oriented state is developed, in particular, the features of the interpretation of the concept of "mechanisms of a service-oriented state" and "mechanism of strategic management" are revealed.

The ways of increasing the efficiency of service-oriented state and directions of improvement of mechanisms of organization of strategic management are determined.

It is disclosed that the organizational-legal mechanism of strategic management in a service-oriented state combines a group of tools of direct influence on social relations, which includes regulatory, control, permitting and planning-spatial tools. The main advantage of the use of such instruments is direct and purposeful influence on the subject of the mechanism of relations, its state or activity. The choice of such a mechanism consists in precisely taking into account the specific features of the industry, the content and composition of the solvable socio-economic tasks, which allows to objectively establish the connection between the performance and characteristics of each individual element of the entity's environments.

The directions of increase of efficiency of service-oriented state are determined. The main areas we can include the following: overcoming the digital divide; development of digital competences; implementation of the concept of digital jobs; digitalization of the real sector of the economy; realization of projects of digital transformations; transfer of basic administrative services to communities in order to bring these services geographically closer together and provide them through established integrated offices; adoption of the law on administrative fees and the general administrative procedure; creation of appropriate structural subdivisions in state institutions, which will deal with the introduction of e-government at both the state and local levels; overcoming the bureaucracy in providing administrative services/

Key words: mechanisms of strategic management, strategic management, service-oriented state, mechanisms of service-oriented state, mechanisms of state administration.

Відповідальний за випуск *Латинін Микола Анатолійович*

Підписано до друку 24 лютого 2019 р. Формат 60х90^{1/16}. Папір
офсетний.

Друк лазерний. Обл.-вид. арк. 1,9. Наклад 120 прим. Зам. № 46/20-04.

Віддруковано з оригінал-макета в типографії ПП «Стиль-Іздат».
61058, м. Харків, вул. Тринклера, 2, 1-й корпус, поверх 2, кімн.

19;

тел. (057) 758-0108.

Електронна адреса: stil-izdat@ukr.net